

МѢСЯЦЪ ДЕКЕМВРІА
ВЪ 31-Й ДЕНЬ.

ПАМЯТЬ ПРЕБЫВШИХЪ
НОВОМЪЧЕНИКЪ ПАІСІА И
АВРАМЪ, И ИЖЕ СЪ НИМИ,
ПОСТРАДАВШИХЪ ВЪ
БЪЛГРАДѢ А҃ЩІИ ГОДА.

МѢСЯЦЪ ДЕКЕМВРІА ВЪ 31-Й ДЕНЬ.

**ПАМЯТЬ ПРЕБЫВШИХЪ НОВОМУЧЕННИКЪ ПАІСІА И АВВАКУМА,
И ИЖЕ СЪ НИМИ, [ПО]СТРАДАВШИХЪ ВЪ БѢЛГРАДѢ [АѦДИ
ГОДА.]*1**

[НА МАЛОЕ ВЕЧЕРНИ.*2]

На ГДН, ВОЗВѢХЪ: СТИХИРЫ, на Ѧ, гласъ Ъ.

БЖІЕЮ ЛЮБОВІЮ РАСПАЛѦЕМІИ, ПРЕЦЕНІА МЪЧНИТЕЛЕЙ НЕ ОУБОАЩЕСЯ, НО
ЗА ХРІСТА БОЛЕЮ МЪКИ ПРИАСТЕ: ТѢМЖЕ И ОУБЛАЖАЕТЕСЯ КО ВѢКИ.
МОЛИТЕСЯ ХРІСТУ И Ѡ НАСЪ, ТВОРАЩИХЪ СТОЮ ПАМЯТЬ ВЪШУ. **[ДВАЖДЫ.]**

ТВЕРДѢЙШИМЪ ДЕРЖАНІЕМЪ ВѢРЫ, ВЕЛИЧАЙШЫА МЪКИ ПРЕТЕРПѢВШЕ,
СТИИ ПРЕБНОМУЧЕНИЦЫ ПАІСІЕ И АВВАКУМЕ, (И) РАДЮЩЕСЯ
ПРЕСТАВНЕСЯ КЪ ЖИЗНИ НЕБОЛѢЗНЕННѢИ. МОЛИТЕСЯ ПРИСНѠ Ѡ ВСѢХЪ НАСЪ.

Ѡ ПЛОТИ СВОЕЙ ІАКО ТЛѢЮЩЕЙ НЕРАДІВШЕ, ВРАЖІА ѠПОЛЧЕНІА СО
ХРІТОМЪ ПОВѢДИТЕ, [И] ЛЮДАМЪ МЪЧЕНІА ТВЕРДЫМЪ РАЗУМОМЪ
ПРЕТЕРПѢТЕ: ТѢМЖЕ И ПОВѢДНЫЙ ВѢНЕЦЪ Ѡ ХРІСТА ПРИАСТЕ. И НЫНѢ
МОЛИТЕСЯ Ѡ ВСЕЙ ПРАВОСЛАВНѢИ СЕРБІИ. **ГЛАВА, ГЛАСЪ Ѧ:**

СТЕЦІТЕСЯ ДНЕСЬ ВСИ ѠЧЕСТВОЛЮБЦЫ, ВОСПОЙТЕ ПѢСНИ ДУХОВНЫА,
СТОРОЖЕСТВУЙТЕ СЛАВУЩЕ ГДА, ИЖЕ ИЗЕРА ВСЕДОБЛЮЮ ДВОИЦУ, ПАІСІА
ИГУМЕНА И АВВАКУМА ДІАКОНА, ИМИЖЕ ПОСРАМИ СЛОЧЕСТИВЫА АГАРЯНЫ. СІА БО
ДВОИЦА ПРЕЦЕНІА НЕ ОУБОАШАСА, НИ НА ДРЕКОЛѢХЪ СТРАШНЫА СМЕРТИ, НО СО

^{1*} Ова служба се у „Србљаку“ налази на стр. 201-210, издање: Св. Архијер. Синод СПЦ, Београд 1986. год. Овде је преузимамо са сајта „Ортлиб“, где је прослѣђена у електронском виду од монаха Германа из Србије. Текст је и од нас подвргнут граматичкој (привођење нормама савремене руске редакције црквено-словенског језика) и другој редакцији редакцији. Служба је објављена и као посебно издање аутора проте Мирка Р. Павловића (1970. год.), који ју је превео и на савремени србски језик. До текста превода још нисмо дошли.

^{2*} текст Малог вечера додат према пробној верзији новог издања „Србљака“. (Уз нашу редакцију: изменом архаичне и рогобатне двојине у обичну множину).

дѣрзновѣніемъ хрѣта исповѣдаша. тѣмже и оумрѣша за вѣрѣ, но и вѣнцѣи мѣническыми оублажѣшася.

И нынѣ, вѣторѣдиченъ, гласъ тѣмже:

Вѣдина ѣси всѣхъ предстѣлительница хрѣтіанъ, вѣгомѣи прѣчѣтаа, оублаиши наше молѣніе, воззри на ны, вѣспѣтаа, еси градъ сей и люди, и ѡзарѣи стадо твое, зарѣю бл҃гѣи засѣплѣніа твоегѡ.

На стѣхѡвнѣ: стѣхѣры, гласъ 3:

Вполчѣніа вѣржіа мѣжеи побѣдѣи, и вѣнѣцъ побѣдѣи ѡ хрѣта прѣѣсте, прѣвѣи новомѣченицы славиши.

Стѣхъ: Чѣна предъ гдѣмъ * смѣрть прѣвѣныхъ ѣгѡ.*3

Врѣпцы ѣакѡ столпи бл҃гочѣіа, низложѣи стѣны*4 вѣржіа, и кѡ нѣномѣ црѣвѣію прѣстѣвѣиася радѣющеа.

Стѣхъ: Бл҃женъ мѣжъ боѣиа гдѣ, * въ заповѣдехъ ѣгѡ вѣсѡщѣи ѡбѣдѣ.*5

Твѣрѣдъ оумъ мѣдрѣи показѣюще, прѣвѣніа мѣчѣи не оублаѣиася, ниже на дрекѡлѣхъ напѣкѣи, тѣмже и прѣстѣла тѣмы оудѣиѣи.

Глава, гласъ 3. Самоглашенъ:

Бл҃жѣи естѣ прѣвѣи мѣченицы хрѣта вѣа нашегѡ: прѣвѣи оубо, ѣакѡ вѣа возлюбѣише, и бл҃гѣи прѣѣмше хрѣтѣ оубѡдѣиася: мѣченицы же, ѣакѡ за вѣрѣ пострадаѣи кровѣію вѣнчѣиася: сегѡ ради нынѣ радѣиася, ѣакѡ вѡистѣи мѣдѣа вѣша мнѡга на нѣвѣхъ.

И нынѣ, вѣторѣдиченъ, гласъ тѣмже:

Никѣтѡже прѣтекаѣи кѡ тебѣ, посрамленъ ѡ тебѣ ѡходѣи, прѣчѣтаа вѣѣ дѣо: но прѡситѣ бл҃гѣи, и прѣѣмлетѣ дарѡвѣніе, кѡ полѣзномѣ прѡшѣнію.

* Пс. 115,6.

* иако овако стои и на сличном мѣсту у савременим руским издањима, смислѣніе би било: бл҃гѣи.

* Пс. 111,1.

Тропа́рь, гла́сѣ ѿ:

Ико ѿстиннии во́ини хрѣтѡвы, крѡтостію и смире́ніемъ возсі́ясте, и за хрѣта до́блественно пострада́сте, [на дреко́лѣхъ набада́емъ велича́йшыа мѹки пріа́сте,]*6 прѣбномѹченицы паі́іе и ѡвакѹме: но сме́рть ва́ша велегла́сно возвѣща́етъ всѣмъ: лѹше е́сть за хрѣта и ѡчи́ство страда́ти, нежели безъ хрѣта и всецѣ́лый міръ сеи стажа́ти.

Гла́ва и ны́нѣ, вѣ́рѡдиченъ, гла́сѣ то́йже:

Еже ѿ вѣ́ка о́утѣенное, и ѡглаго́мъ нескѣ́домое та́инство, тобо́ю, вѣ́е, същымъ на земли гаві́са бѣ́а, въ неслѣ́тномъ соедине́ніи вопло́аеми, и крѣ́тъ во́лею на́съ ра́ди воспрі́имъ: ѿмже воскрѣ́сивъ первозда́ннаго, спсе́ ѿ сме́рти ду́шы на́ша.]

НА ВЕЛИ́ЦЫЙ ВЕЧЕ́РНИ.

[По́емъ:] Бл́женъ мѹ́жъ: ѿ-и а́нтіфо́нъ.

На Гди́, возва́хъ: стѣ́хѣры прѣбномѣ́никомъ, на ѿ, гла́сѣ ѿ. Самогла́сны:

Сці́енный и чѹ́дный настѣ́ праздни́къ, свѣ́тозарѣ́ніемъ дѣ́а свѣ́товода́ши на́съ: соше́дшесѣ о́убо празднолю́бцы, достохва́льными пѣ́сньми возвели́чимъ дво́ицѹ мѣ́никомъ сці́енныхъ, твѣ́рдаго ѡ́дма́нта ѿгѹ́мена паі́іа, и до́блественнаго ді́акона ѡвакѹ́ма, и про́чій бѣ́твенный собо́ръ стѣ́тотѣ́рпсѣъ, не хотѣ́щихъ ѡ́реци́са хрѣ́та, всѣ́ческихъ живѡ́та, но нѹ́ждною сме́ртію о́умира́юще вы́шнѣа наслѣ́довахѹ.

[Два́жды.]

Воспо́емъ, вѣ́рніи, въ пѣ́снѣхъ, мѹ́драго паі́іа съ до́блимъ ѡвакѹ́момъ, и про́чее мно́жество сла́вныхъ стѣ́тотѣ́рпсѣъ, не хотѣ́щыа повинѹ́тисѣ слы́мъ повелѣ́ніемъ сло́нмені́тагѡ мѹ́чителя, но твѣ́рдою сме́ртію о́умира́юще, сокрѹ́шиша свирѣ́пство ѡ́гаранъ безбо́жныхъ, и се́рвѣю всю ѡ́зари́ша лѹ́чѣми страда́ній сво́ихъ, до́блественнѣ́йшии.

Прѣиді́те, лю́діе, воспо́емъ бѣ́говѣ́нчаненъ по́лкѣ новоавле́нныхъ мѹ́ченикѣ, непоро́чное за хрѣ́та заколе́ніе, си́и бо о́умре́ти произво́лиша за всѣ́ческихъ живѡ́та, ѿбо въ сѣ́цѣхъ носѣ́ще цѣ́лѹ

*6 ова́ј део само у тропару на Малом вечернѹ, а на Великом изостосавѣен.

И Ѹченицы всебѣжѣннѣи, вельми хрѣта возлюбѣвшѣ, страстѣмъ твоѣмъ мужески оуподобитесѣ, себѣ самѣхъ ѿвергостесѣ до конца, кроплѣнѣи*7 кровей ѿбагрѣте зѣмлю, на дреколѣхъ набадаѣми страшнѣю смѣрть подѣмше безсмѣртѣи сподобитесѣ, ѿ нынѣ на нѣсѣхъ наслаждаѣтесѣ.

Мѹченицы всехвѣльнѣи, воѣнни всесѣльнагѡ црѣа ѣ бѣа, мѹчителей
прецѣнѣа ѣ грѣбнымъ смѣрти не ѡубоѣстесѡ, но блѣгодѣрзостнѡ
ѡмѹчившесѡ, потщѣстесѡ чѣшѹ мѹченѣа испѣти, призывѣюще*8 бжѣтвенное
ѣма бѣа живѣгѡ, ѡ негѡже полѹчѣти слѣвы ѣ свѣтлости ѣвѣ
сподѣбнѣстесѡ.

Ищеницы достославни, ѡрѣжницы всехвальни, хрѣъ вѣонниишесѧ,
и тогѡ любви оукрѣпльшесѧ, словѣстїа агг҃арискаѧ ѡвергѡсте,
и оумирающе за хрѣъ, бл҃гославны побѣдами оукраинстесѧ, сего ради нынѣ
веселитесѧ въ нѣныхъ поконцахъ. ГЛАВА, ГЛАГОЛА: Д:

Реселѣнѣса нѣсѣ, торжествуйте на земли всѣ ѡчестволюбцы, дѣна[в]е
и сѣво, рѣки, възиграйте струѣми, се бо днесь дѣнъ юноша
христѣвъ, доблественный дѣконъ ѡвакѣмъ, не вохотѣвъ ѡрещи сѣ христѣ,
и да крѣпко къ смѣрти не оубоѡвѣ и смертоносный дреколъ на рамо
носѣ, велегласно иже поѡше: Нѣсть вѣры лѣше христѣанскѣ: сѣбъ христѣвъ
ѣсть, радѣетѣ смѣрти: страшный бжій сѣдъ ждѣтъ и ѡгараны: вы же
творите что вамъ годѣ выкаѣтъ: скорѣ и тѣрки возмѣздѣ прѣимѣтъ: вѣ
вамъ спорѣчникъ и бжій правѣ. тѣмже порѣгѣ свирѣпство ѡгаранское,
вселѣса во вѣки въ црѣтво нѣное.

И нынѣ, предпразднства, гласъ ѿ. [Ἰνδρέα πύρσκαγω]:

^{7*} или: кроплénін / кроплénьми / кроплénіємз.

8* у изворнику: прнзывает.

Прїидїте вси, хрїтово рѣтѣвѣо предпрїазнѣмъ вѣрнѣ, и мысленнѣ пѣніе ѿкѣ звѣздаѣ предлагающе: коухѣмъ славоуѣа, съ пастырьми возопїимъ: прїиде ѡбавленїе члѣкѣмъ, ѡзъ дѣственныхъ ложеснъ, вѣрныхъ прїзываете.

Входъ. [Свѣте тїхїй:]

Прокїменъ днѣ, и чтѣніа трї [прѣбническаа].

Премїрости соломѣновы чтѣніе [глава ѿ].

Прѣбныхъ дѣшы въ рѣцѣ вѣїей, и не прикѣснетъ ѿ нѣхъ мѣла. Непцевѣни бѣша ко ѡчестѣхъ бездѣмныхъ оумрѣти, и вѣнїса ѡслобленїе ѡхѣдъ ѿ нѣхъ, и ѣже ѡ насъ шестѣе сокращѣніе: ѡнї же сѣтъ въ мїрѣ. Ибо предъ лицѣмъ члѣкѣскимъ ѡце и мѣкѣ прїимѣтъ, оупѣванїе ѿ нѣхъ безмѣртїа ѡполнено. И вѣмѣлѣ накарѣани бѣвшѣ, велїкїми бѣгодѣтельствовани бѣдѣтъ: ѿкѣ бѣхъ ѡскѣнѣ ѡ, и ѡверѣте ѿ нѣхъ достѣнны себѣ. Иѣкѣ златѣ въ горнїлѣ ѡскѣнѣ ѿ нѣхъ, и ѿкѣ всеплѣдїе жѣртвенное прїаѣтъ ѡ. И ко вѣмѣ посѣщенїа ѿ нѣхъ возсїаѣтъ, и ѿкѣ ѡскры по стѣблїю потекѣтъ: сѣдѣтъ ѡзѣкѣмъ, и ѡбладѣаѣтъ людїми, и коцѣрїтѣа гѣдѣ въ нѣхъ ко вѣкн. Надѣаѣнїа на нѣхъ раздѣмѣаѣтъ ѡстїнѣ, и вѣрнїи въ любѣнї прѣвѣдѣтъ ѣмѣ: ѿкѣ бѣгѣтъ и мѣтъ въ прѣбныхъ ѣгѣ, и посѣченїе ко ѡзѣрѣннѣхъ ѣгѣ.

Премїрости соломѣновы чтѣніе [главы ѣ и ѥ].

Прѣбницы ко вѣкн живѣтъ, и въ гѣдѣ мѣдѣ ѿ нѣхъ, и попечѣніе ѿ нѣхъ оу кѣшнѣагѣ. Сегѣ радн прїимѣтъ цѣтѣе бѣголѣпїа, и вѣнѣцъ доброты ѡ рѣкн гѣнн: занѣ деснїцею покрѣетъ ѡ, и мѣшцею зацїнтїтѣа ѿ нѣхъ. Прїимѣтъ всеѡрѣжїе рѣнїе своѣ, и коѡрѣжнїтѣа тѣвѣрѣ въ мѣстѣ врагѣмъ. ѡблѣчѣтѣа въ бронѣ правды, и козложнїтѣа шлѣмъ, сѣдѣа нелїцемѣренъ. Прїимѣтъ цнїтѣа непѣднїмый прѣбїе: поѡстрнїтѣа же напѣснїй гнѣвъ ко ѡрѣжїе: спѣборѣтѣа же съ нѣмъ мїрѣ на бездѣмнѣа. Поѡдѣтъа правѣднѣа стѣрѣлы мѣлнїнны, и ѿкѣ ѡ бѣгокрѣгла лѣка ѡблѣкѣмъ на наѣрѣнїе полѣтѣаѣтъ. И ѡ каменѣтнѣа ѡрѣстн, ѡполнѣа падѣтъа гѣады, кознегѣдѣтъа на нѣхъ водѣа морѣкаа: рѣкн же потѣпѣаѣтъ ѡ

нагла. Сопротѣвъ стѣнетъ ѿмъ дѣхъ силы, и ѣкѡ вѣхоръ развѣетъ ѿхъ. И ѡпѣстошѣтъ всю зѣмлю беззаконїе, и злодѣйство превратѣтъ прѣтолы сѣльных. [5] Слышите оубо, црїе, и разумѣйте: навѣикните сѣдїи концѣвъ земли. Внѣшите держащїи множества и гордащїи ѡ народѣхъ ѣзыкъ: ѣкѡ дана єсть ѡ гдѣ держава вѣмъ, и сила ѡ вѣшнаго.

Премѣрости соломѡновы чтѣнїе [глава ̑].

Прѣвнѣхъ, ѣще постїгнетъ скончѣтїа, въ покѡн вѣдетъ. Стѣрость бо чѣта не многолѣтна, ниже въ числѣ лѣтъ исчитѣется: сѣдїна же єсть мѣдрость члѣкѡмъ, и вѡзрастъ стѣрости, житїе нескѣрное. Блгоудѣнъ бѡви бѣвъ, возлюбленъ бѣтъ, и живѣи посредѣ грѣшнѣхъ прѣстѣвленъ бѣтъ. Вѡсхнцѣнъ бѣтъ, да не злоба ѣзмѣнѣтъ разума єгѡ, илї лѣтъ прѣлѣстѣтъ дѣшѣ єгѡ. Рачѣнїе бо злобы помрачѣетъ дѡбра, и парѣнїе пѡхоти прѣмѣнѣетъ оумъ неслѡбнѣхъ. Скончѣвѣа вѣмѣ, испѡлни лѣта дѡлга: оубѡдна бо бѣ гдѣви дѣшѣ єгѡ: єгѡ рѣди потщѣа ѡ средѣ лѣкѣствїа: лѣдїе же вѣдѣвше, и не разумѣвше, ниже полѡжше въ помышлѣнїи таково: ѣкѡ блгѣтъ и мѣтъ въ прѣбнѣхъ єгѡ, и посѣцѣнїе во ѣзбѣрѣннѣхъ єгѡ.

На лѣтїи: стїхїра храма, и прѣбномѣннѣхъ, гласъ 6:

Прѣбномѣннѣхъ хрѣтѡвы, ѣвѣстѣа ѣкѡ бѡплѣтѣннаа пленїца, блгѣтїю дрѣгъ дрѣгѣ свѣзѣми, и кѣ высотѣ вѡсходѣще, и лѣнїемъ крѡве зѣмлю ѡсѣѣюще. тѣмже и вѣнцы прѣѣсте ѣвѣ неѡвѣдѣмїи, и слаѡ вѣчнѣю, вѣсѣлїе и рѣдѡсть концѣ не ѣмѣцѣю, и црѣтво нѣное, со вѣмїи стѣрадѣшнїи єхъ вѣмїи, єхъ нїмїе помнѣйте насъ ко гдѣ.

Мѣннѣхъ гдѣни, єнца свѣтлѣе вѡзѣѣвшїи, вѣстѣнїе стѣрадѣнїи вѣшнѣхъ просѣѣѣетъ концѣ, и всѣ єрѣїа ѡсѣтїа [про]лѣнїемъ крѡве вѣшеа, вѣ бо вѣша вѣа хрѣтѣ прѣклонївше, прѣѣсте заколѣнїе, и ѣкѡ жѣртѣ вѡвершѣннѣа бѣ прїнесѡтѣа. єгѡ рѣди мѡлнѣхъ вѣсѣ: ѣспросїте насъ прѣгрѣшѣнїи ѡсѣвлѣнїе.

Глава, гласъ ̑:

Днесь торжествѹетъ правосла́вная бо́снѣа, и всѧ страна́ се́рбскаа, и ѿзрѣднѣе же те́рнавскаа ѿбѣитель сѣ́гѡ бл҃говѣщенїа, кѡ е́мъ же и гра́дъ бѣлгра́дъ, воспѣ́вающе въспѣ́ дѣвнаго ѱошѹ хрѣ́това, до́блественнаго дѣ́акона ѡвакѹма. торжествѹетъ бо́снѣа, ѣ́акѡ породѣ такова́го ѱошѹ: торжествѹетъ и се́рбѣа, ѣ́акѡ воспитѣ́ ѣ́гѡ: ѿбѣитель бл҃говѣщенїа, ѣ́акѡ ѡсѣ́нѣ ѣ́гѡ: гра́дъ же бѣлгра́дъ, ѣ́акѡ кро́вїю ѣ́гѡ мѣ́ническою ѡбагрѣ́нъ бы́сть. мы́ же воспѣ́вающе ѣ́гѡ мо́лимсѧ: моли ѡ на́съ, мѣ́ниче ѡвакѹме, во ѣ́же спѣ́тїеа всѣ́мъ на́мъ.

И ны́нѣ, бѣ́городиченъ, гла́съ то́йже:

Пресѣ́лаа дѣ́о бѣ́е, мѣ́ни млѣ́тваа, се́ прѣбѣ́гаемъ кѡ тво́ей бл҃гости, воздвѣ́зѹюще ѿчи се́рдѣцъ на́шихъ кѡ тебѣ́, и колѣ́на прѣклонѹюще съ пла́чемъ мо́лимъ тѧ, не прѣ́зри на́шего возды́ханїа, и бѣ́ди на́мъ покрѡ́въ и помо́щница въ де́нь ѣ́днѣй.

На стѣ́хѡвнѣ́: стѣ́хѣры, гла́съ ѣ́:

Икоже събѣ́зды ѡза́раютъ вселѣ́ннѹю всѣ́ю, въ́ же положе́ни на ѡ́высотѹ́ страда́нїа ѡза́раете всѣ́ ѿче́ство ва́ше, се́гѡ ра́ди вѣ́рнѡ ѡбѣ́жѣ́тесѧ.

Стѣ́хъ: Чѣ́тнѧ прѣдъ гѣ́емъ * сме́рть прѣ́бныхъ ѣ́гѡ.*⁹

Не поколеба́ша ва́съ кова́рствѣа, ни мнѡ́гаа ѿсѣ́щенїа, но ѣ́авнѣ́тесѧ столпѣ́ непоколебѣ́мїи, тѣ́мже и побѣ́дѹ вѣ́чнѹю въ́звѣ́те.

Стѣ́хъ: Бл҃же́нъ мѹ́жъ бо́иѣа гѣ́а, * въ́ за́повѣ́дехъ ѣ́гѡ во́схо́щетъ съблѡ́.*¹⁰

Белѣ́кагѡ бл҃госла́вїа сподо́бистесѧ, хрѣ́тѡвы страда́льцы, на дреко́лѣхъ возвы́сившесѧ, ѣ́акоже дре́вле вѣ́а на крѣ́тѣ́, и ны́нѣ моли́тесѧ ѡ спѣ́сѣ́нїи дѹшъ на́шихъ.

Гла́ва, гла́съ Ѣ́. Самогла́сенъ:

Земна́гѡ житїа́ всѧ вѣ́нїи́сте ѡ́мѣ́ты, ѣ́акоже на́шнѣ́ бѣ́твенный па́велъ, то́кмѡ да ѿ́еа прѣ́вѣ́рѣ́тесѧ. се́гѡ ра́ди до́блѣ́ пострада́вше, на нѣ́сѣ́хъ ѡбѣ́тѣ́ете, вѣ́нценѡ́щцы велико́мнїи́тїи.

⁹* Пс. 115,6.

¹⁰* Пс. 111,1.

И нынѣ, бѣгородиченъ, гласъ тѣйже:

Данїиѣлъ мѣжъ желанїи, камень безъ рѣкѣи ѿсѣченъ видѣвъ тѣ, гдѣ: мѣнца безъ сѣмене рождѣна пронаречѣ тѣ, и зъ дѣвы воплощенна слѣва, непрѣмѣннаго бѣа, и спѣса дѣшъ нашинъ.

На блѣкѣнїи хлѣбѣхъ: тропарь, гласъ дѣ:
Ѣкѣ истиннїи вѣннїи хрѣтѣхъ: [Дѣжды.]

[Пїсанъ на малѣи вечернїи.]

И бѣе дѣо: [Ѣдиножды.]

НА ѢТРЕНИ.

По шестоѣалмїи ѣктенїа, и посѣмъ бѣхъ, гдѣ:

Тропарь прѣвномѣннїкѣхъ, [гласъ дѣ:
Ѣкѣ истиннїи вѣннїи хрѣтѣхъ: [Дѣжды.]]

Слѣва, и нынѣ, бѣгородиченъ, [гласъ тѣйже:
Ѣже ѿ вѣка оутѣенное:]

По а-мъ стѣхослѣвїи: сѣдаленъ, гласъ аѣ:

Хрѣтѣа пострадавшаго стопама послѣдовавше, многнхъ рѣнъ искѣшенїе прїасте, но цнѣомъ любвѣ и вѣры коворѣженїи, не поколебѣстесѣ многнхъ мѣхъ приложеньми. тѣмже и прѣвды вѣнѣцъ ѿ рѣкѣи хрѣтѣхъ прїасте, и агѣломъ ѣвѣ оуподѣбнѣшесѣ, слѣвнѣ прослѣвнѣстесѣ. [Дѣжды.] Слѣва, и нынѣ, бѣгородиченъ, гласъ тѣйже:

И зъ нетлѣннѣи ѡтроковїцы бѣхъ воплощѣстесѣ, ѣгоже безплѣтнѣхъ нїцы трепѣщѣе слѣвѣтѣхъ, ѣкѣ вѣхъ творѣа и ѣдинаго непрѣмѣннаго, и члѣвѣцы на землїи всѣгда поютѣхъ воспѣвѣюще: гдѣ поѣмъ, слѣвнѣ бо прослѣвнѣсѣ.

По в-мъ стѣхослѣвїи: сѣдаленъ, гласъ вѣ:

Свѣтожлѣннїи свѣтїльнїцы, бѣтѣвеннїи хрѣтѣхъ мѣченицы, стрѣлѣми кровѣи безбѣжїа пламень оугаснѣвше, ѿбнажѣемн и рѣнами сокрѣшѣемн, непрелѣжнїи прѣбѣстесѣ, пѣче хрѣтѣхъ любвѣ ннѣтѣже

предпочитающе: и нынѣ со ѡг҃лы бѣѹ предстоѡще, испросите на́мъ
прегрѣшеній ѡзба́вленіе. [Дважды.]

Сла́ва, и нынѣ, вѣторо́диченъ, гласъ то́йже:

Го́рѹ тѣ, дѣо, преднаписа ѡбѣ, вѣтвенный прѣро́къ даніи́лъ: тріе же
ѡтроцы оу́зрѣвъше пла́мень ѡроша́юще, пѣсенныя восхва́ляютъ
твоегò сѡа, ѡакѡ змижди́теля, и сїса, и г҃а.

Полѹе́лѣй. Велича́ніе:

Оу́блѣа́емъ ва́съ прѣбномѹченицы, паісіе и ѡвакѹме, и чте́мъ сѣѹю
па́мать ва́шѹ, наста́вницы мона́ховъ и собесѣ́дницы ѡг҃ловъ.

Ѳа́ломъ ѡзбра́нный: Терпѣ́ потерпѣ́хъ г҃а: *¹¹

По полѹе́лѣй: сѣ́даленъ, гласъ ѿ:

Обра́зъ мѹжества показа́тсѣа, предъ сло́честі́выми тѣр҃ки ѡснѡ
ѡсповѣ́дающе вѣрѹ хр҃то́вѹ, сегѡ́ ради велича́йшаа страда́ніа пріа́сте,
но и вели́кое мно́жество вѣрныхъ бѣѹ приве́дете, ѿже сме́ртію мѣ́ническою
безсме́ртнѹю сла́вѹ, кѹпнѡ съ ва́ми ѡверѣ́тоша, съ ни́миже моли́тсѣа ѡ
сїсе́ни дѹшъ на́шихъ. [Дважды.]

Сла́ва, и нынѣ, вѣторо́диченъ, гласъ то́йже:

Прѣро́къ даніи́лъ тайнонаѹча́етъ, пречѣ́таа, и предживописѹ́тъ
вѣомѹдреніи́и тріе ѡтроцы рѣ́ткѡ твое́, чрезъ ѡбра́зы зра́ще ѡзъ
оу́тробы твоеѣ́ прошѣ́шаго нескза́ннѡ, жи́знода́вца, сїса и г҃а.

Степенна, ѡ-ѡ антѣ́фѡнъ, ѡ-гѡ гласа.

Прокі́менъ, гласъ ѡ:

Положи́ша тѣр҃пиа рабѡ́въ твои́хъ, * бра́шно пти́цамъ небеснымъ. *¹²

Сті́хъ: Плѡ́ти прѣбныхъ твои́хъ * свѣрѣ́мъ земнымъ. *¹³

Та́же: Вели́кое дыха́ніе:

¹¹* Пс. 39,2.

¹²* Пс. 78,26.

¹³* Пс. 78,2в.

Вѣліе ѿ лѣкнѣ, зачало 34.*14

Рече гдѣ: [ѣ,и] всѣхъ ѿже ѿце исповѣсть мѧ предъ члвѣки, и снѧ члвѣческѣи исповѣсть сго предъ агглы вѣѣимн. [ѣ] ѿ ѿвергнѣ менѣ предъ члвѣки, ѿверженъ вѣдетъ предъ агглы вѣѣимн. [ѣ] ѿ всѣхъ ѿже речѣтъ слово на снѧ члвѣческаго, ѿстаѣнѣ сѣмѣ: а на сѣаго дѣа хѣлнѣшемѣ, не ѿстаѣнѣ. [ѣ] вѣдѧ же приѣдѣтъ въ на собѣрица, и влѣсти, и владѣчѣства, не пѣцѣтѣ, кѧкѣ ѿнѣ что ѿвѣщѣете, ѿнѣ что речѣте: [ѣ] сѣѣи бо дѣа наѣчнѣтъ въ въ тѣи чѣсѣ, ѣже подѣбѣтъ рѣцнѣ.

По ѿ-мѣ псалмѣ: стѣхѣра, глѣсѣ 5:

Прѣрѣчески оубѣ копѣѣше дѣдъ во псалмѣхъ: вѣѣнѣхомѣ ѣкѣ ѿвѣцы заколѣнѣа.*15 въ же, мѣѣснѣцы хрѣтѣвы, самѣмн дѣлы слово исполнѣюще, вѣѣнѣстѣа вѣнѣстинѣ ѣкѣ ѿвѣцы заколѣнѣа, и пролѣѣвѣе крѣвъ своѣ ѣкѣ вѣдѣ, вѣнѣдѣте въ црѣтѣко нѣное. тѣѣмѣже молнѣтѣа ко гдѣ: дарѣвѣти нѧмѣ вѣлѣю мѣтѣ.

Ванѣнѣ вѣѣы, со ѣрмосѣмѣ, на 5:

ѿ прѣвѣномѣчнѣкѣвъ, глѣсѣ ѿ, на ѿ, сѣѣѣже краѣгранѣѣѣ:

Прѣподобѣномѣчѣннѣкн сѣѣѣю.

Въ пѣрѣвѣхъ же вѣѣорѣднѣнѣхъ: Мнѣрѣко.

Пѣсѣнь ѧ. Ѣрмосѣ:

Пѣсѣнь вѣзлѣмѣ лѣдѣе чѣдѣномѣ вѣѣѣ нѧшемѣ, вѣвѣднѣшемѣ ѿнѣѣ ѿ рѣбѣтѣы, пѣсѣнь пѣвѣднѣю поѣюще и копѣюще: поѣмѣ тѣѣѣ сѣднѣномѣ вѣѣѣѣ.

[Прѣпѣѣвъ: Сѣѣѣн прѣвѣномѣчѣснѣцы пѣѣѣѣ и ѧвѣѣѣѣме, молнѣте вѣѣѣ ѿ нѧсѣ.] *16

Послѣ мнѣ, гдѣ, сѣгрѣшѣнѣи мѣнѣхъ мнѣгнѣхъ ѿстаѣлѣнѣѣ, и дѣрѣѣ мнѣ слово, ѣкѣ да вѣзѣмоѣѣ похѣлѣти дѣбѣсѣти и сѣраднѣѣ прѣѣѣнѣхъ пѣѣѣѣѣ и ѧвѣѣѣѣѣ.

14* Лк. 12,8-12 (зач. 64). Не наводи се у изворнику.

15* Пс. 43,23.

16* наш додѣтѣк, нѣма у изворнику.

Прежде въѣхъ ѿ оца рожденномъ неглаголюи снъ, и въ послѣднѣмъ ѿ
дѣи воплощенномъ безвѣченнъ христъ бгъ возопіймъ: вознесый рогъ
нашихъ, сѣхъ сѣи, гдн.]

Сѣдѣленъ, гласъ ѿ:

Огнѣпѣльнѣа страстѣй дѣизѣнїѣа оумертвѣнѣше воздержанїемъ, прѣбѣнїи, послѣдѣюще стопама вѣщѣ хрїстѣ, ѣакоже жѣртѣа живѣа ѿ ѡсѣщенѣа прїнесѣтѣсѣа бгѣу, закалаѣсѣа рѣкама агѣарѣнскїама. [Дѣажды.]

Слава, ѿ нынѣ, вѣторѣднеченъ, гласъ тѣойже:

Одержанїа прегрѣшѣнїи многїама, чїтаѣа, тѣа прѣдстѣательнїцѣа єдїнѣа ѡстажѣвѣше, дѣво, копїемъ бѣгодѣрствѣннѣа: сїсї ны, прѣсѣтаѣа вѣгоневѣсто, тѣа бо єсї мїра прѣбѣжїце.

Пѣснь 3. Ірмосъ:

Тѣа моѣа крѣпость гдїи, тѣа моѣа ѿ сїла, тѣа моѣа вѣжѣа, тѣа моѣа радѣванїе, не ѡстаѣвѣа нѣдра ѡчїа, ѿ нашьѣа нїцѣтѣа посѣтївѣа. тѣмъ сѣа прѣрѣокомъ авѣакомъ зѣвѣа тї: сїла тѣоѣа слава, члѣвѣколюбѣе.

Образѣа бѣама єсѣа крѣпѣости ѿ воздержанїѣа, но ѿ непрѣворїама бѣсѣа мѣчїтѣлѣа прѣсѣнїемъ: сегѣа радїи прослаѣвѣемъ вѣсѣа, страдѣальцѣа слаѣвнїи.

Бгомѣрзекнѣхъ ѿ злочѣстїѣѣхъ агѣарѣнъ не оубѣоѣтѣсѣа, но всѣа оубѣщанїѣа ѿхъ лѣстнѣа ѡрїнѣсѣа, ѿ ѣако ѡгнѣа за хрїта закланїи бѣсѣа.

Непѣбѣдїама ѣавїтѣсѣа, сїїи, свѣтодѣвѣа же бѣа возлюбїсѣа, єгѣаже сїлою оукрѣпївѣсѣа, мѣчїтѣла посрамїсѣа. **Вѣторѣднеченъ:**

Радѣнїѣа, прѣсѣтаѣа бѣе, ѡггѣловѣа оуднѣлѣнїе, прѣрѣоковѣа прѣповѣдѣа, ѿ апѣловѣа немѣлчнѣа оустѣа: молїсѣа сїѣа тѣоѣмъ ѿ бгѣа нашьѣмъ, да сохрѣанїтѣа наѣа ѿ мѣсто сїе, прѣбѣномѣчїннѣа молѣнїемъ. [Катѣаїѣа:

Жѣзлѣа ѿзѣа кѣрѣне їесїѣѣа ѿ цѣвѣтѣа ѡ негѣа, хрїтѣа, ѡ дѣѣа прѣзѣбѣа єсїи, ѿзѣа горѣа, хѣальнїи, прїѡсѣнѣннѣа чѣа, прїшѣлѣа єсїи копѣлѣсѣа, ѡ ненскѣомѣжнѣа, неѣсѣствѣннїи ѿ бжѣа: слава сїла тѣоѣа, гдїи.]

Пѣснь ѿ. Ірмосъ:

Вскѹю мѧ ѿрѣнѹхъ ѿ сѧ ѿ лица твоегѡ, свѣте незаходимый, и покрѹла мѧ ѿ сѧ чѹждаѧ тма ѡкаѧннагѡ; но ѡбрати мѧ, и кѧ свѣтѹ заповѣдей твоихъ пѹти моѧ направи, молюсѧ.

Ѿ непра́веднагѡ оубѣе́нїа! Ѿ чѹднагѡ терпе́нїа, неповѣ́днмыхъ страда́лецъ! ѿже крѡ́тостїю и терпе́нїемъ пове́дїша горды́ню мѹчи́телей.

Мно́жества мѹченикъ, ѿже на дреко́лехъ за хрѣ́та оумро́ша, кѹпно съ паісіемъ и ѡбвѣщаномъ, воспои́мъ па́мать гл҃голюще: мѹченицы сѣи́и, моли́те б҃га ѡ насъ.

Оу́мѧлии сѣте́ страсте́й но́щь, и безстра́стїа де́нь пости́гли сѣте́, сме́рть за хрѣ́та прїа́сте до́блественно, сего́ ради вопі́емъ ва́мъ: моли́те б҃га ѡ насъ.

Б҃городиченъ:

Врасота́ цр҃кве тѡи сѧ, дѣо вл҃чце, цр҃ей держа́ва и похва́ла, сѣи́и мѣсто сїе́ и лю́ди на тѧ надѣ́ющыасѧ, б҃гоне́вѣстнаѧ. [Ваткава́сія:

Б҃гъ сы́и ми́ра, ѡцъ щедро́тъ, вели́кагѡ совѣ́та твоегѡ ѡг҃ла, ми́ръ подава́юща, посла́хъ сѧ на́мъ. тѣмъ б҃гора́зумїа кѧ свѣтѹ наста́вльшесѧ, ѿ но́щи оўтреню́юще, славосло́внмъ тѧ, чл҃вѣколю́бче.]

Пѣснь ѿ. Ірмосъ:

Ѿчи́сти мѧ сїе́, мно́га бо беззакѡ́нїа моѧ, и ѿзъ гл҃бнны́и зѡ́лъ возведе́и, молюсѧ: кѧ тебе́ бо возопи́хъ, и оу́слыши мѧ, бже́ сїсе́нїа моего́.

Чи́сто ѡбви́сѧ житїе́ ва́ше, дарова́нїемъ пресѣ́лгѡ дх҃а, посредѣ́ злочестѣ́выхъ мѹчи́телей не оубо́а́стесѧ, и ны́нѣ на нѣсѣ́хъ прїисно́весе́лїтесѧ.

Ѿже бо хрѣ́тѣ сїа́лѡ стѧжа́сте, преце́нїа мѹчи́телей, ниже́ сме́рти, [не]^{*17} оубо́а́стесѧ, но оумира́юще ѡбви́стесѧ крѣ́плышїи мѹчи́телей.

^{17*} наш додатак, нема у изворнику.

Не довлѣютъ оутѣ члвчѣска исповѣдати подвиги вѣшнѣ и болѣзни, ꙗже за вѣрѣ гдню мѣжески претерпѣете. **Бѣгѣднѣ:**

Облаче мѣсленнаго снѣга и нензречѣннаго, изсѣхшю дѣшю мою ѡроси свѣше, молю тѣ: и бѣди мнѣ вѣнѣ покрѣвѣ и помѣщница. **[Катѣхизисъ:]**

Изъ оутрѣбы ѡнѣ мѣнца избелевѣ морскѣй свѣрь, ꙗковѣ прѣѣтъ: въ дѣшю же всѣльшееся слово, и плѣтъ прѣѣмшее прѣѣде сохрѣншее нечлѣннѣ. ѣгѣже бо не пострададѣ нечлѣнѣ, рѣждшю сохрѣнѣ неврѣждѣннѣ.

Кондѣкъ, глѣсъ ѣ.

Пѣ: Въ мѣрѣхъ сѣте:

Въ мѣрѣ сѣмъ ѡгѣльскимъ ѡбразомъ пожнѣше, житѣемъ же ѣвлѣе исполнѣюще, положнѣте дѣшы своѣ за вѣрѣ и ѡчѣство, оумирающе ꙗвнѣтесѣ крѣплѣшнѣ мѣчнѣтелей. сего ради прославлѣемъ вѣсъ, сѣѣн прѣѣномѣчѣнныцы паисѣе и ѡвѣкѣмѣ. **Ѣкосъ:**

Ѣще не вѣ, сѣѣн, подѣте мнѣ слово грѣшномѣ и недостѣйномѣ рабѣ вѣашемѣ, кѣкъ возмѣглѣ бы изрѣчнѣ всѣ трѣды и слѣстрадаѣннѣ вѣша. вѣ бо ѣстѣ монахѣмъ похвалѣ и оутѣверждѣнѣе, мѣнникѣмъ слава и оудобрѣнѣе, и всѣмъ вѣрнымъ ѡбразѣ бѣгѣчѣѣ и тѣвѣрѣости. сего ради прославлѣемъ вѣсъ, сѣѣн прѣѣномѣчѣнныцы паисѣе и ѡвѣкѣмѣ.

Пѣснь 3. Ѣрмѣсъ:

Отроцы ѣврѣйсѣѣн въ пѣщнѣ попраша пламѣнь дерзновѣннѣ, и на рѣсѣ ѡгнь прѣложнѣша, копѣюще: бѣгѣнѣ ѣснѣ, гднѣ бѣже во вѣкнѣ.

Истинно вѣѣстнѣлицѣ хрѣта самѣго бѣли ѣстѣ, истинно и любѣвѣю послѣжнѣте бѣшю, ѣмѣже ѣднѣномѣ копѣали ѣстѣ: бѣгѣнѣ ѣснѣ, гднѣ бѣже во вѣкнѣ.

Вѣль мнѣое мнѣжѣство пѣдвнѣгъ и болѣзней вѣшнѣхъ, ꙗже за хрѣта и ѡчѣство своѣ дѣблѣствѣннѣ подѣте, зовѣще и копѣюще: бѣгѣнѣ ѣснѣ, гднѣ бѣже во вѣкнѣ.

Имѣще крѣпѣсть гдню, мѣчнѣтелей своѣхъ низложнѣте, и сокрѣшнѣте дѣмѣшнѣхъ немоцнѣѣ дѣрзѣсти, зовѣще и копѣюще: бѣгѣнѣ ѣснѣ, гднѣ бѣже во вѣкнѣ. **Бѣгѣднѣ:**

Мо́ихъ страстѣй пла́мень о́угаси, и ѿзбави мѧ льстѣиавѣ, ѿкѡ
препросла́вленна ѣси во вѣки. [Катава́сіа:

О́троцы бл҃гоу́чїю совопитѧни, сло́честїиавѣ вели́їѧ невре́гше,
О́гненнагѡ преце́нїѧ не о́убоѡшасѧ, но посре́дѣ пла́мене стоѡще поѡхѹ:
О́цѣвѣ бже, бл҃гѣ́ннѣ ѣси.

Пѣснь ѿ. І́рмосъ:

Побе́дители мѹчи́телеѧ и пла́мене, бл҃гѣ́тїю тво́ею бѣ́вше, за́повѣдѣмъ
твои́мъ сѣлѡ̀ прилѣжа́ще, О́троцы ко́пїѡхѹ: бл҃гѣ́ните, всѧ дѣла́ гд҃на, гд҃а.

Страда́нїѧ ва́ша бж҃твеннаѧ, ко́истиннѹ превзыдо́ша похвалѣ́нїѧ,
ѿкѡ тѣ́ломъ тлѣ́ннымъ да́же и безплѡ́тнымъ врагѣ́и побе́дите,
ко́пїюще: бл҃гѣ́ните, всѧ дѣла́ гд҃на, гд҃а.

Ласка́нїѧ бѣомѣ́рзкихъ ѡ́гарнѣхъ ѡ́ринѹте, взнра́юще на возда́нїѧ
сѹщаѧ на нѣсѣ́хъ, ѿже хр҃тѡсъ пре́дгѡто́ва ко́пїющимъ ѣмѹ ѡ́
дѹши: бл҃гѣ́ните, всѧ дѣла́ гд҃на, гд҃а.

Аг҃ла́вѣхъ вѡ́инства о́удивѣ́шасѧ, и со́гласнѡ просла́виша хр҃та́, тако́вое
ѡ́терпѣ́нїе дарова́вшаго ва́мъ, ко́пїющимъ ѣмѹ: бл҃гѣ́ните, всѧ дѣла́
гд҃на, гд҃а. Бѣ́городиченъ:

Ра́дость, и покрѡ́вѣ, и приста́ннице на́ше ты ѣси, бл҃гѣ́ннаѧ, и тѧ
славо́словимъ, ѿкѡ ро́ждшѹ хр҃та́ бѣ́а на́шего: ѣ́гоже поѣ́мъ, всѧ
дѣла́ ѿкѡ гд҃а, и превозно́симъ во всѧ вѣки. [Катава́сіа:

Чѹда́ прее́стѣственнагѡ ро́дѡдательнаѧ ѡ́зобрази́ пѣць Ѧ́бразъ: не бо́,
ѿже прїѡ́тъ, пали́тъ ю́ныѧ, ѿкѡ ни́же Ѧ́гнь бж҃тва́ дѣ́и, вѣ́ию́же вни́де
о́утрѡбѹ. тѣ́мъ, воспѣ́вающимъ, воспѡ́емъ: да бл҃гѣ́нитъ тѡва́рь всѧ гд҃а, и
превозно́ситъ во всѧ вѣки.

Пѣснь ѡ́. І́рмосъ:

О́у́страши́сѧ всѡ́къ слѹ́хъ неизрече́нна бж҃їѧ сннзхо́жденїѧ, ѿкѡ вѣ́шнїй
во́лею сн҃де [да́же] и до плѡ́ти, ѡ́ дѣ́ическагѡ чре́ва бѣ́вѣхъ члѣ́вѣкѣ. тѣ́мъже
пре́чтѹ бѹ́, вѣ́рнїи, велича́емъ.

Бѣдѣвъ всебѣдѣщее Ѣко по́дви҃ги ва́ша, ѡ побѣднѣю хра́брость на врагѣ, вѣнча́етъ ва́съ вѣнцѣи ѡдолѣ́нїа.

Дикѣюще на нѣсѣхъ ны́нѣ, непобѣ́димаа прѣ́номѣ́ченикѣ двѣ́нца, согла́сно со мно́жествомъ мѣ́ченикѣ, поминáйте ѡ всѣхъ на́съ, непреста́нно ва́съ велича́ющихъ.

Юже бѣ́а прѣ́дѣ́гото́ва, сла́вѣ на нѣсѣхъ, насле́довахте, сѣ́и: ѿбо ѡ́ще ѡ ѣ́акѣ ме́ртви положѣ́ни на землѣ, но въ небѣ́снаа пресе́лїстесѣ.

Бѣ́городиченъ:

Пресла́внаа бѣ́городичѣ́льнице, хрѣ́стіа́нъ прѣдста́тельнице, ѡзмі́ ны вса́кіа нѣ́жды, да тѣ́а поѣ́мъ во всѣ́ вѣ́ки.

[Катава́сіа:

Та́инство стра́нное вѣ́жѣ ѡ пресла́вное: нѣ́бо, верте́пъ: прѣ́то́въ херѣ́вїмскїѣ, дѣ́вѣ: ѣ́сли, вѣ́стїи́ще, въ нѣ́хже возле́жѣ не́вѣстїи́мъ хрѣ́то́въ бѣ́а, ѣ́гоже воспе́вающе, велича́емъ.

Свѣ́тїиленъ:

Свѣ́тлостїю житїа́ своегѣ́ на землѣ́ возсі́ахте, въ терпѣ́ніи же ѡ ѡ́сповѣ́данїи свѣ́тлышїи нѣ́ныхъ свѣ́здахъ ѡбѣ́стесѣ, кро́вїю же ва́шею гра́дъ бѣ́лгра́дъ ѡсѣ́нїа ѡ всѣ́ страна́ се́рбскаа. тѣ́мже досто́йно ва́съ почита́емъ, твора́ще ѡ́тнѣ́ю па́мать ва́шѣ.

[Гла́ва, ѡ ны́нѣ,] бѣ́городиченъ:

Пресѣ́ла, прѣ́блѣ́еннаа мѣ́ти бѣ́жа, не прѣ́зри ны́ согрѣ́шшыа, но мѣ́тви́ноу прї́зри ѡ сѣ́и на́съ, разора́ющи молѣ́ ѡскѣ́шенїи, ѣ́акѣ бѣ́а ро́ждши, дѣ́во, твори́ти мо́жеша всѣ́ ѣ́лика хо́цеша.

На хвали́техъ: стї́хїры на ѣ́, гла́съ ѣ́:

Съ высоты́ просвѣ́тившесѣ́, чї́стымъ по́мысломъ ѡ крѣ́пкою со́вѣстїю, къ мѣ́ническому́ прї́но́сѣте ѡскѣ́шенїю, не покни́стесѣ́ сло́вѣстїюмъ мѣ́чїтелю, ѡ не ѡ́верго́стесѣ́ хрѣ́та, но бѣ́еми ѡ на дреко́лѣхъ наба́даеми, непоколебї́ми прѣ́бы́стѣ.

Ѡбѣа вседержителя крѣпость вáмъ даровáна бѣсть, низложити всю крѣпость змѣевѹ, прѣбномѹченицы паїїе ѿ аввакуме, хрѣтѹвы чѣтїи ѿрѹжницы, ѿже рáнами за хрѣтá о҃услаждаѣтесѧ, смотрѧ ѿже на нѣсѧ бжѣтвеннаѧ воздаѧнїѧ, ѿ сáдость нежданвѹщю: ѿже на всегда сподобитесѧ.

Бжѣтвеннаѧ витїиствѹѧ, аввакуме дїаконе, мѹчителя пограбилъ ѿсѧ, ѿбо прецѣнѧ не о҃убоавѧ, идѧ крѣпкѹ къ смѣртѧ велеглáснѹ пѣлъ ѿсѧ: нѣсть вѣры лѹчше хрѣтїанскїѧ, тѣмже ѿ тѹрки о҃удвлѣни бáхѹ. мы же, празднѹюще днѣсь пáмaть твою, молимъ тѧ: со страдавшими съ тобою, ѡчищенїе нáмъ испросѧ, ѿкѹ хрѣтѹвъ ѿрѹжникѹ.

Мѹченицы стѣпотѣрпцы хрѣтѹвы, неизреченнаѧ болѣзни мѹкъ мѹжественнѹ претерпѣвше, кровью вáшими всю зѣмлю ѡсѣнѣте, мнѹжайшими же рáнами ѿ болѣзньми бѹ всецѣдромѹ присѡбѣтесѧ, ѿ нынѣ въ нѣныхъ селѣнїихъ добрѣ почивáете, ѿ мѣтвami своими спсѣнїе рѹдѹ сѣрбскомѹ испрошáете.

Глáвa, глáсъ ѿ:

Настá дѣнь свѣтонѹсный пáмaти прѣбномѣнникѹвъ паїїа ѿ аввакума, пострадавшихъ въ бѣлградѣ за хрѣтѹво ѡмá, кѹпнѹ со мнѹжествомъ непревѹримыхъ мѹченикѹ, ѿхже нечестїивый свѣрь агáрискїй, о҃ужáсною смѣртїю повелѣ о҃убѣити, ѿбо не повнѹшасѧ ѿгѹ повелѣнїю ѡрецисѧ хрѣтá, но со дерзновѣнїемъ исповѣдаша хрѣтá црѧ ѿ бѣа. сего рáди ѿ вѣнцы побѣды ѡ негѹ прїѧша, мѹченицы стѣи, ѿ мѣтвенницы ѡ дѹшáхъ нáшихъ.

ѿ нынѣ, бѣорѹдиченъ, глáсъ тѹйже:

Мнѹгими прегрѣшенїи самоубѹжден[н]а сѹща, избáви мѧ, влáще, ѡубѹженїѧ: ѿкѹ рѹждаша сѹдїю, ѿ бѣа всáческихъ, всепѣтаѧ.

Глaвoслѹвїе великое.

Тропáрь прѣбномѣнникѹвъ, [глáсъ ѧ]:

ѿкѹ ѡстиннїи вѹнни хрѣтѹвы:

Гла́ва, ѿ ны́нѣ, вѣ́тородиченъ, [гла́съ то́йже]:

Ѣ́же ѿ вѣ́ка о́утѣѣнное:

Ѣ́ктѣніѣ, ѿ ѿпѣ́тъ.

НА ЛІТУРГІИ.

Бла́женна ѿ канѡ́на прѣ́номѣ́нникѡвъ: пѣ́снь Г-а ѿ 5-а.

Прокі́менъ, гла́съ ҃ѧ:

Положи́ша трѣ́пѣа рабѡ́въ твои́хъ, * бра́шно пѣ́тицамъ небѣ́снымъ.*¹⁸

Стѣ́хъ: Плѡ́ти прѣ́быва́хъ твои́хъ * свѣ́рѣмъ зе́мнымъ.*¹⁹

Ѧ́плъ къ рѣ́мленѡмъ, за́чалъ ҃ѧ.*²⁰

Вра́тїе, [ѿ,ѣн] вѣ́мы (же), ѣ́кѡ лю́бѡщымъ бѣ́а всѣ́ поспѣ́шетвѣ́ютъ
ко бѣ́гоу, ѡ́щымъ по прѣ́двѣ́дѣнію звѣ́ннымъ. [ѣ,ѧ] Ѧ́хже бо
прѣ́двѣ́дѣ, [тѣхъ] ѿ прѣ́дста́ви соо́бразнымъ бы́ти ѡ́бразъ сѣ́а
своегѡ́, ѣ́кѡ бы́ти ѡ́мъ перво́роднѡ́у ко мно́гимъ бра́тїѡмъ. [ѧ] Ѧ́ Ѧ́хже
прѣ́дста́ви, тѣхъ ѿ призва́: ѧ́ Ѧ́хже призва́, сѣ́хъ ѿ ѡ́правда́: ѧ́ Ѧ́хже
ѡ́правда́, сѣ́хъ ѿ про́слави. [ѧа] Чтѡ́ о́убо рече́мъ къ сѣ́мъ; ѧ́ще бѣ́а по на́съ,
кто́ на ны́; [ѧб] Ѧ́же о́убо своегѡ́ сѣ́а не поща́дѣ, но за ны́ всѣ́ прѣ́далъ
ѣ́сть ѣ́го: ка́кѡ о́убо не ѿ сѣ́хъ нѣ́мъ всѣ́ на́мъ да́ретвѣ́етъ; [ѧг] Ктѡ́
по́емлетъ на ѿзвѣ́нныѣ вѣ́їѡмъ; бѣ́а ѡ́правда́ѡмъ: [ѧд] Ктѡ́ ѡ́жда́ѡмъ; хрѣ́то́съ
ѿнѣ́ о́умѣ́рымъ, па́че же ѿ во́скрѣ́сѣмъ, ѧ́же ѿ ѣ́сть ѡ́деснѡ́у бѣ́а, ѧ́же ѿ
хо́дѡтѡетвѣ́етъ ѡ́ на́съ: [ѧе] Ктѡ́ ны́ разлѡ́читъ ѿ лю́бѣ вѣ́їѡмъ; ско́рѣ ли,
ѿлѣ́ тѣ́сногѡ́, ѿлѣ́ гонѣ́ніе, ѿлѣ́ гла́дъ, ѿлѣ́ наготѡ́, ѿлѣ́ вѣ́да, ѿлѣ́ ме́чь;
ѧ́коже ѣ́сть пи́сано: [ѧс] Ѧ́кѡ тебе́ ра́ди о́умерщвлѣ́емъ ѣ́мъ вѣ́сь дѣнь,
вмѣ́нѣ́хомъ ѧ́коже ѡ́вцы зако́лѣнѡмъ. [ѧз] Но ѡ́ сѣ́хъ всѣ́хъ преповѣ́жда́емъ
за возлѡ́бѣ́шаго ны́. [ѧи] Ѧ́звѣ́стѣ́хъ бо, ѧ́кѡ ни сме́рть, ни живѡ́тъ, ни
ѧ́ггѡмъ, ни нача́ла, ниже́ сѣ́лы, ни насто́ѡщаѡмъ, ни гра́дѡ́щаѡмъ, [ѧѧ] Ни
высо́та, ни глѡ́бина, ни ѧ́на тѣ́вѣ́ ка́а возмо́жетъ на́съ разлѡ́чити ѿ
лю́бѣ вѣ́їѡмъ, ѧ́же ѡ́ хрѣ́стѣ́ ѿнѣ́ гдѣ́ на́шемъ.

¹⁸* Пс. 78,26.

¹⁹* Пс. 78,2в.

²⁰* Рим. 8,28-39 (зач. 99). Не наводи се у изворнику.

24* Пс. 32,1.

Манастир Моштаница, код Босанске Дубице.

Манастир Трнава, код Чачка.

**СПОМЕН СВЕТИХ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИКА ЋАКОНА АВАКУМА,
НГУМАНА ПАЈСИЈА И ОСТАЛИХ СА ЊИМА.*²⁵**

Црква Божја, основана на темељу апостола̄ и пророка̄ и заливена крвљу светих мученика̄, разрасла се као многогранато дрво које је покрило целу васељену. Од првог дана свога постојања Црква је била, јесте и биће мученичка. Страдање и гоњење Цркве Божје је атмосфера у којој она непрекидно живи. У разна времена то гоњење је бивало различито: час јавно и отворено, час подмукло и прикривено. На Њој се непрекидно испуњавају речи њеног оснивача и главе, Господа Христа: „У свету ћете имати невоље“; јер друкчије и не може бити, пошто царство Његово (= Црква) није од овога света. Господ је одувек у овом свету, као у шареној градини својој, убирао као најмирисније цветове и сабирао у небеске житнице Своје најједрије и најбоље плодове Цркве баш у виду светих мученика̄. Што је један народ бивао богоноснији утолико је дивније плодове давао у лицу своје најбоље деце; и опет, уколико је један народ више плодова слао у житнице небеског Домаћина у виду светих мученика̄, утолико је тај народ постојао богоноснији и Богу милији.

И наш многострадални Српски народ, засађен као „дрво крај извора водених“ (Пс. 1,3), давао је изобилне плодове „у своје време“. Он је кроз векове пунио и пуни небеске житнице многоценим плодовима, који нипочему нису хуђи од приноса осталих хришћанских народа. Крв хришћанских мученика се обилно лила од дана када је српски народ просвећен светим крштењем, па све до данас. Читава јата светих душа, некада већа а некада мања, узлетала су у небеску Србију, убељена крвљу Јагњетовом и својом. Њихов број је бивао нарочито велики у времена општенародног страдања, као рецимо за време петвековног турског ропства, када је Бог предао српски народ, греха његових ради, у агарјанске руке, да му се тело мучи еда би се душа очистила. У том раздобљу српски народ се окитио као многоценим драгим камењем великим бројем својих мученика и новомученика, довршујући тако „недостатке невоља Христових на телу своме“ (Кол. 1,24). Њихов број је у потпуности познат само свевидењем и свезнајућем Господу, исто као и све разноврсности мука које они храбро поднеше за Господа свога. Мало је оних које по имену знамо, а још мање оних чији је мученички подвиг описан у Српском мартирологију. Један од ових последњих, чијем се подвигу смерно клањамо и чији спомен радосно празнујемо, јесте и данашњи свети преподобномученик ћакон Авакум, који је мученички пострадао од Турака за време Хаџи-Проданове буне 1814. године, заједно са осталим светим новомученицима.

^{25*} преузето из [„Житија светих за децембар“](#), преп. Јустина (Поповића), стр. 478-494.

Овај дивни изданаκ родa српскогa и украс Цркве Божије, рођен је у Кнез Пољу испод Козаре 1794. године од оца Гаврила и мајке Божане. Просвећен светим крштењем доби име Лепоје^{*26} што је ваљда требало да наговести како његову телесну, тако и још више душевну лепоту. Прве појмове о Богу и светој вери Православној добио је Лепоје у родитељској кући од своје благочестиве мајке. А када је дечко порастао, а онако млад остао без оца,^{*27} његова мајка га одведе у манастир Моштаницу^{*28} да тамо изучи књигу, јер је желела да се њен јединац посвети Богу на службу. Врата од манастира им отвори отац Генадије, духовник те свете обитељи, који раније беше мирски свештеник са именом Ђорђе Шувак, и беше ожењен сестром Гавриловом (оца Лепојевог). Но пошто му умре супруга и он млад обудове, ступи у манастир, замонаши се и доби име Генадије. У манастир беше собом довео и свога сина јединца Стојана који беше Лепојевих година. Овај, дакле, отац Генадије погледавши у младића што га је мати довела, дуго не могаше одвојити очи од њега, јер он беше, како вели Сарајлија, „диван и дичан као Аполон“, а душом леп и чедан као прекрасни Јосиф, док му доброта и целомудрије бежу исписани на лицу. Младић би одмах примљен у ту свету обитељ, а његова добра мати, удова, никако не хтеде да се одвоји од свога јединца, те и она остаде у манастиру да послужује.

Младић, будући Богом обдарен и просвећен, убрзо научи писмо и изучаваше свете и божанствене књиге наслађујући се вечном Истином, коју Бог откри људима ради њихова спасења. Уз то изучи и црквено појање, те својим умилним гласом слављаше Бога дан и ноћ, јер свом својом чистотом и невином душом заволе ту свету обитељ и богослужење у њој, те се на њега могаху у потпуности применити речи Псалмопевца: „Господе, заволах лепоту дома твога и место где обитава слава твоја“ (Пс. 26,8). Због таквог напредовања у врлинама и светом послушању, младић се ускоро украси светим анђелским ликом и доби монашко име Авакум. А када напуни осамнаест година би рукоположен за ђакона од стране пакрачког митрополита Јосифа Јовановића Шакабенте. Тада млади ђакон са сузама захваљиваше Богу што га је удостојио да служи свету службу са духовником те обитељи, да стоји пред Светим престолом у олтару и својим рукама да се дотиче Светих Божанских Тајни. И хођаше право путем Господњим

^{26*} Неки сматрају да није сигурно да му је то било крштено име или га је мајка тако звала из милоште материнске и због лепоте његове (Види: Прота Д. Васић, Велики исповедник вере. Књига о ђакону Авакуму, Београд 1968, стр. 78).

^{27*} Његов отац Гаврило буде ухваћен од Турака у познатој Јанчићевој буни, и на чардаку у Машићима са многим устаницима жив набијен на колац 1809. године.

^{28*} Манастир Моштаница, најстарији споменик српства и православља у доњем Поуњу, налази се под планином Козаром, на дванаестом километру јужио од Босанске Дубице. Тврди се да су овај манастир подигли Немањићи (краљ Милутин и Драгутин), а да је из рушевина обновљен у 16. веку за време патријарха Макарија Соколовића. Био је кроз векове духовни, национални и културни центар српскогa народа у том крају.

извршујући са љубављу и усрђем своје монашке завете, како би се и на њему испуниле речи светог апостола: „Нико да не постане немарљив за твоју младост; него буди углед вернима у речи, у животу, у љубави, у духу, у вери, чистоти“ (1. Тим. 4,12).

Но као што често после тихог и сунчаног дана наилази страшна олуја, тако и овде, по допуштењу Божјем, насташе тешка искушења како за младога ђакона, тако и за целу свету обитељ.

Године 1809. бунтовни Срби Босанске Крајине и Подкозарја, а под утицајем Карађорђевог устанка у Србији, дигну и сами устанак, познат под именом Јанчићева буна, који је био свирепо угушен. Тешке и несносне прилике после угушене буне натерале су многе Србе да побегну у шуме или да пребегну у Србију, Хрватску и Славонију. И сам игуман манастира Моштанице Генадије Шувак, који је узео видног учешћа у буни са осталим свештеницима и калуђерима, крио се пуне три године од турских очију, и најзад, 1811. године морао је напустити Босну и манастир Моштаницу око чијег се згаришта повремено налазио и на њему службу Божију служио. Нешто више од једне године провео је у Славонији, узевши са собом и свога јединца Стојана и осамнаестогодишњег Авакума, који се тек беше зађаконио, као и његову мајку Божану. Из Славоније су кренули да траже мирније склониште. Ишли су од манастира до манастира док једнога дана не стигосе на врата манастира Благовештења у Трнави у околини Чачка. Врата им отвори један просед калуђер и са великом љубављу их све прими. Био је то игуман Паисије, родом ту из Трнавe и из фамилије Ристовића. Са Паисијем је тада у манастиру била и његова стара мајка Синђелија, као и његов најмлађи брат Стеван, младић око 17-18 година, док је његов средњи брат Димитрије живео у својој кући недалеко од манастира. Како Паисије није имао братства за којим је веома жудео, оберучке је прихватио ове избеглице из манастира Моштанице. И одједном оживе та света обитељ складним појањем и лепотом богослужења, јер сада често свету Службу служашу три свештеника: игуман Паисије, отац Генадије и парох Трнавски Радован Вујовић са ангелу подобним млађаним ђаконом Авакумом, док су на службу одговарали својим анђелским гласовима ђаконови вршњаци Стојан и Стеван. Но такав блажени и богоугодни живот трајаше за кратко време.

После пропасти Карађорђевог устанка у јесен 1813. године, зулуми турски превршише сваку меру. Српске главе су кошене као снопље. Збегови су се по планинама напунили српске нејачи, која је одатле гледала крваве гавранове како у својој засићености надлећу лешеве, који су се свуда од Дрине до Крајине и до Делиграда црнели, јер их није имао ко да искупи и сахрани. Многи виђенији људи су најпре одбегли у гору у хајдуке. Народ је стењао под теретом и невољама. То је приморало војводе и кнежеве који су остали у

Србији да положи оружје Турцима пред ноге. Неки од њих су чак уз помоћ Турака умиривали народ да се не буну. Најдуже је у шуми остао Хаџи-Продан Глигоријевић, па се најзад и он предао чачанском муселиму Латиф-аги, с којим је донекле и пријатељ био. Предавши се, он се доселио и настанио у Трнавском манастиру. Игуман Паисије, честити духовник, био је на великом гласу због свога родољубља, те су га и Турци ценили и уважавали. Долазак Хаџи-Продана, опробаног и чувеног војводе, необично га је обрадовао, а истоветност мисли и осећања брзо су их сродиле. Они су се договорили и одлучили да поново дижу устанак, па су чекали само згодан тренутак за то.

На ојађени народ је поред невоље од Турака дошла и друга, још већа и тежа. Од трулежи несахрањених лешева, које су Турци свуда сејали, земља се закужила те је завладала тешка и опака болест, од које лека није било. Харала је преко целе зиме, па наставила да коси и целе идуће године. Од куге су нарочито страдали градови, у које су се опет уселили Турци. Трнавски манастир, будући усамљен у планини, био је поштеђен ове опасности, те су и његови житељи били спокојни. Али, нажалост, не за дуго. На несрећу њихову, чачанском муселиму Латиф-аги дође идеја да и он са својим момцима, својим благом и оружјем потражи уточишта од ове опаке болести у Трнавском манастиру.

Игуман Паисије и Хаџи-Продан сада су били под непосредном присмотром Турака, што им није било пријатно. Па ипак почетком септембра 1814. године, изнад Тржаве у манастиру Стјенику, где је био велики збег, подаље од ока чачанског муселима Латифа и његове телесне гарде, који су још увек седели у Трнавском манастиру, састали су се сви кнезови, војводе и духовници из пожешке нахије, међу којима су били: Хаџи-Продан, игуман Паисије, отац Генадије Шувак и друга свештена и цивилна лица. На том састанку се одлучи да се народ диже на устанак. За вођу устанка изабери кнеза Милоша из рудничке нахије, а за његовог помоћника Хаџи-Продана. Над устаницима је извршио заклетву врло популарни игуман Паисије коме је стављено у дужност да најбржим и најбољим путем сигнализира устанак, који је имао планути на Крстовдан 14. септембра 1814. године. Са скупа је упућено посланство кнезу Милошу да га извести о договору и да га умоле да им се као вођ придружи.

Тих дана је Латиф-ага преузео пут из Трнавског манастира по Драгачеву и према Жичи ради умиривања бунтовне раје. Латиф-ага је у пратњи Хаџи-Продана, Аврама Лукића, Боке Протића – Гучанина, попа Николе Костића и још неких обилазио села на планини Јелици и ишао према манастиру Жичи. Овај Латифов пут ишао је на руку игуману Паисију да приђе извршењу Стјеничке завере. Уочи самог Крстов-дана игуман Паисије, хаџи-

Проданов брат Мијаило и други наоружани људи, којих је већ било доста по планини Јелици, напали су осморицу Латифових момака који су били остали у манастиру да чувају Латифово благо и оружје, разоружали их и узели велико муселимово благо. О догађају у Трнави одмах је јављено Хаџи-Продану, који се ноћу искрао из Латифове пратње у Трnavу, а сутрадан на Крстов-дан, наред Трнавe, на Илијаку, развијена је устаничка застава око које се окупило од две до четири хиљаде устаника.

Тако, дакле, у Трнави, крај Чачка, у манастиру Благовештењу, Хаџи-Продан, игуман Паисије, Мијаило и други дигли су устанак на празник Часног Крста, управо оног истог дана када је и пропао пре годину дана. Тако је устанак везан за празник Крста и страдања и тиме добио своју симболику и тајанственост. Понети крст свога народа, и свој, на то је више него икада Крстовдан позивао. Хаџи-Продан је био свестан тога и он је сада понео тај крст заједно са свима који су уз њега били.

Истина, чим је стигао у Трnavу, Хаџи-Продан је ослободио Латифове људе и упутио их да иду из манастира у Чачак, а задржао је Латифово благо и оружје. Затим је одмах разаслао људе у остале нахије и обавестио тамошње војводе о догађајима у Трнави, позивајући их да се придруже устанку. Истовремено, Хаџи-Продан је предосећао опасност и скори напад Турака. Утолико пре што је кнез Милош одбио позив да се придружи устанку и стане на чело њега. Зима је била на прагу, горе су изгубиле зелену боју. Хране није било, муниције такође. Збегови за жене и децу нису били припремљени. А на Београдском граду радиле су стотине Срба. Могу их узети за таоце, побити, и шта је онда учињено? Тако је тада мислио Милош Обреновић када му је поруку Хаџи-Продана донео неки поп Симо. И одлучио је онако како Хаџи-Продан није желео. Одбио је да се придружи устаницима. Говорио је да време за устанак још није стигло. Када су Хаџи-Продан и око њега окупљени људи сазнали за поруку кнеза Милоша каквој се нису надали, ова је деловала на све као гром из ведрa неба. Окупљени устаници се почеше разилазити свак на своју страну и оружје сакривати по пећинама и шупљим буквама.

У почетку, нешто позивима Хаџи-Продановим, а нешто и без њих чуло се за устанак у Трнави. Поједини кнезови, војводе и угледни људи почели су да се дижу. Устанак се ширио као трава после добрих киша. Захватио је пожешку и јагодинску нахију, као и нека села крагујевачке нахије. Изгледало је да устанак нико неће моћи угушити. Отпор Турака био је слаб. Нигде није било већег окршаја, нигде да се скупе и одупру. Милош је био у недоумици. Толико је обећавао Сулејман-паши у Београду да ће у Србији бити мирно, да је то једина народна жеља, а пушке већ увелико праште и падају турски војници. Зато оде Ашин-бегу, муселиму рудничке нахије, и рече му: „Ја о тој

буни не знам, дозволи ми да ја народ стишам“! Пристаде Ашин-бег и рече да ће и он војску послати на Хаџи-Продана и да ће буну заједнички угушити. Тако ка Трнави крене војска да угуши устанак. Из Београда се истовремено кретала велика војска под командом Наја-паше Ибшира, заменика београдског везира. Код Чачка се слегла силна војска. Хаџи-Продан имао је у Трнави мало војника и није могао дочекати Турке. Нарочито га је погодило када је видео да је и Милош пошао на њега. Стога је напустио Трnavу и пошао ка рудничкој нахији.

До једине одлучније битке дошло је код Кнића у Грузи. На једној страни били су бројни Турци и Милошеви људи, а на другој Хаџи-Продан са свега неколико стотина устаника, али одабраних. Битка је трајала цео дан, па су војске и заноћиле на бојишту. Но пошто је устаника било мали број, и већина вођа и виђенијих људи већ раније било похватано, и пошто је и сам народ био подељен међу собом, то устаници ноћу напусте бојиште, јер се у таквим условима није могло ратовати са турском силом. Са малим бројем људи Хаџи-Продан више Остружнице пређе у Срем, чиме је практично устанак и пропао. Али тиме нису и муке народне престале. Та буна је ипак опомињала Турке да се Србија није умирила. Народ је само требало позвати, и на скупу би биле за час многе чете, са оружјем и спремне за бој. Зато су се Турци потрудили, и ову буну искористили као повод, да обезглаве народ. Они су похватили скоро све народне прваке и виђеније људе, нарочито духовне вође, који су на ма који начин били умешани у Хаџи-Проданову буну, или су Турцима могли бити сумњиви.

Хајка је извршена најпре у Чачку, где су многи на превару похватани. Из Чачка је Каја-паша водио необичну колону. Све те похватане људе, оковао је у синцире и водио ка Крагујевцу. Говорило се народу да ће им све бити опроштено, јер је то била порука и Сулејман-паше из Београда. Наја-паша се састане са Милошем код Крагујевца. Народ из околних села дође у Крагујевац и донесе храну, као пре неколико дана у Чачку. И ту се понови страшна слика. Многи људи падоше у синцире и придружише се већ уморној и измученој колони људи доведеној из Чачка. Наја је затим отишао у Јагодину која је доживела исто што и Чачак и Крагујевац. Приликом хватања робља, Турци нису све трпали у синцире, него су многе поубијали на лицу места. Тако су Турци 60 људских глава посекали у Драгачеву, док су равно сто лица повели у синцирима за Београд, секући успут кога стигну, као и сву нејач која је ишла за похватаним и завезаним родитељима. Исто тако у крагујевачкој нахији Турци су ухватили 86 угледнијих лица, затворили их у крагујевачку тамницу, и након неколико дана све посекали.

Турци су оковано робље у неколико „штафета“, како су називане колоне окованог робља, спроводили у Београд. Ка Београду се кретала прва колона

од 115 људи окованих у синцире, бледих и уморних; а поред њих су корачали турски војници носећи трофеје победе Сулејман-паши. У тој штафети је био и игуман Паисије, као и његов млади ђакон Авакум. Игумана је Наја слао као „најлепшу јабуку“ на пешкеш своме везиру. За колоном су измучене и преморене посртале мајка ђакона Авакума Божана и мајка игумана Паисија Синђелија, које се нису могле одвојити од својих синова. Када је колона пролазила кроз села, жене су, побуђиване хришћанским милосрђем, кришом износиле хлеб и додавале таоцима, док су људи шапутали: „побиће их све“! Колона је најзад стигла у Београд и сви су се обрели у казаматима, затворени у Небојшу кулу. Настали су тешки дани тамновања и ишчекивања грозне смрти.

Док су ови први тамновали, Ибшир Наја-паша и Ашин-бег су са Милошем и даље „умиривали“ народ и хватали ново робље које је такође довођено у Београд, или ту и тамо убијано. Ковани синцири са оштрим алкама, које су се упијале у вратове из којих је цурила крв, звецкали су тужно по ојађеној земљи Србији. Неједнак ход, посустајање изнемоглих, пропраћено камцијањем и псовкама спроводника, увећавали су бол и кукњаву робља. У синцирима су били не само људи већ и жене па и нејака деца. – Зима ми је, каже једна девојчица од петнаестину година својој мајци, па цвокоћући скупљаше руке час на груди, а час трљајући прсте. – Ено хана, кћери, свратиће нас да се огрејемо, теши кћерку мајка. Испред хана као обично је трем на дрвеним ћулсијама за које повезаше робље, а спроводници уђоше унутра да се одморе и огрију. Пред ханом наста поскакивање од зиме и мраза, а спроводници помислише да робље кида ланце и покушава бекство. Истрчаше напоље, па кад видеше о чему се ради, уз псовку вратише се натраг. Тако је путовало робље од Јагодине до Београда, радујући се мрачним тамницама у чијим ће дебелим зидовима колико толико моћи да се загреју.

Док је робље тамновало у мрачним зидинама и копнило о слабој храни (добијали су само парче хлеба и мало воде на дан), дотле је Сулејман Скопљак-паша премишљао каквим мукама да умори „бунтовнике“. Није му се хтело да их брзо лиши живота, већ да их што више намучи, како би се остали народ од њих „научио памети“, те пристао да буде покорна раја. Зато је смислио да их све живе на колац натакне на Стамбол-капији.

Освануо је 17. децембар 1814. године. Скопљак је поранио, и плеснувши длан о длан позвао сеиза. Када је сеиз ушао, прописно поздравио везира дубоким клањањем, и стао мирно, везир га је упитао:

„Је ли жив онај пексијан што ми га је ћехаја из Чачка на пешкеш послао?“

„Жив је и здрав, честити господару“.

„А дајете ли му шта да једе?“

„Комад хлеба и мало воде на дан“.

„Много је! И то од данас не“, рекао је строго заповеднички везир, наредивши да се спреми добар храстов колац и да се исти стави код врата пред кулом Небојшом.

Када је везиру саопштено да је заповест извршена, издао је наређење да изведу ону „најлепшу јабуку“:

„Даћете му онај церовак да понесе до Стамбол-капије. Са њиме поведите што више робља да гледа шенлук“, заповедио је везир, пошавши и сам на Стамбол-капију са својом свитом.

Док је везир издавао наређења, и док су их сеизи хитро извршивали, ђакон Авакум је у тамници куле Небојше певао на глас својим умиљним гласом дивну црквену песму:

„С нами Бог разумјејте језици и покарјајте сја, јако с нами Бог.

Услишите до последњих земли, јако с нами Бог ...“.

У непосредној близини ђакона Авакума, у једном мрачном углу, коленопреклоно, додирујући час челом земљу, час дижући руке увис, игуман Паисије је шапутао следећу молитву:

„О Господе Исусе Христе, Сине Божји, благосиљам онај дан када сам у храму Благовештенија Пречисте Твоје Мајке, у коме сам служио Теби и Твом народу, спустио мој благослов на напаћени и намучени народ да устане на непријатеља, који све светиње погази, уништи и попали. Ја верујем, Господе, да ће Твоме српском народу, Твојом помоћи, мој грешни и недостојни благослов бити по милости Твојој благовештеније и блага и радосна вест у слободи, коју ћеш Ти дати и донети, да Те у њој свенародно прославља. Ти, Господе, видео си и знаш да је срце моје било далеко од земаљског блага за које се нисам никада лакомио, и Ти си, Господе, видео и Ти знаш да је срце моје једино везано за народ, као највеће благо моје после Тебе. Помози, Господе, народу Твоме.

Помози, Господе, и мени јер си ме удостојио ангелског образа у свештеном чину. Помози, Господе, да сачувам тај образ, подобан анђелима Твојима, на славу Твоју а на част и понос рода мога, а наслеђа и достојанства Твога.

Колебање и смутње одагнај од мене и нека, Господе, буде воља Твоја.

Не дај ме, Господе, у руке непријатељима, да немоћи и слабошћу мојом ликују, него кроз мене, слугу Твога, прослави народ Твој, децу моју и цео род српски.

Господе, муке које у име Твоје и за род мој добровољно носим и примам као највећи и најскупоценији дар Твој, учини да буду срцу моме слатке као нектар, а души мојој жедној Тебе, нека буду спасононе и целебне као мелем.

Удостој ме, Господе, и другог великог и највећег крштења крвљу и мучеништвом, које си дао и дајеш избраницима својим. Али, Господе, за једно Те само молим: крв овог крштења нека буде на непријатеље Цркве Твоје свете и рода српског ...“.

Ћакон Авакум беше завршио са песмом, кроз коју је певао победничку молитву, и пришао своме игуману, па клекнувши поред њега, саслуша последње речи молитве, на које само изусти: „Амин и дај Боже“, а у тај мах звекет браве и шкрипање тешких тамничких врата прекиде их на молитви.

Један сејмен отвори врата, тражећи очима игумана Паисија. Када га угледа, уђе унутра, ухвати га за раме, па псујући и гурајући га испред себе изведе из тамнице. Ћакон Авакум потрча за игуманом до испред врата и ухвати игумана за десну руку на коју спусти свој последњи целив. Игуман Паисије је имао само толико времена да га пољуби у лице оквашено топлим сузама.

Стари игуман Паисије идући ка Стамбол-капији, са коцем на рамену у друштву осталих Срба заробљеника, знајући каква га смрт очекује, не уплаши се, јер вера и духовна моћ коју му Бог подари испунише душу његову, и он осећаше радост што ће пострадали за Христа, Његову Цркву и свој народ.

Онде где се доскора налазила Коларчева пивница, код споменика кнеза Михаила, била је Стамбол-капија. Пред улазом у Стамбол-капију био је покретан дрвени мост којим се улазило у њу. Испод моста ујезерила се велика баруштина прекривена залеђеном жабокречином. На самој капији турски сејмени чувају стражу, а у сводовима њеним на гвозденим кукама висило је неколико српских глава.

Везир је изашао и стао са својом свитом на нарочито спремљеном месту на самој Стамбол-капији и посматрао како кроз њу пролази: напред неколико сејмена, а за њима игуман Паисије са храстовим коцем на рамену, а позади њега у синцирима корача повезано робље, пробрано из тамнице. Када су сви прешли преко дрвеног моста, везир је дао знак да стану и приступи се послу. Сејмени су стали. Стао је и игуман Паисије спустивши колац, дугачак око два метра, који му беше отежао, а чији је врх благо изведен још од саме његове средине. Наслонивши се на дебели колац, игуман Паисије је мирно посматрао како један сејмен копа рупу из које други изгрташе земљу. Кад је рупа била готова, сејмени се усправише и

погледаше у везира, који пљесну длан о длан и тиме даде знак да раде даље. Један сејмен приђе игуману Паисију и узне колац из његових руку, а друга двојица дочепаше га и опружише потрбушке по земљи и чврсто везаше. Целат му затим ножем засече између ногу месо да би колац лакше прошао, па врх његов увуче у зарез. Његови помагачи дрвеним маљевима полако колац забијаху у тело, а целат га придржаваше да не склизне у страну, него правце да иде крај кичме како би избио испод самог потиљка. Паисије за све ово време јечаше, а кад колац усправише и земљу добро око њега у рупи набише, он гласно изусте: „Слава Богу“.

„Боооже“, чуо се мало доцније пригушен јаук Паиоијев, а везир је задовољно пљеснуо рукама и показао сејменима на оно робље које је једним делом попадало на земљу од ужаса а другим очи заклонило, окренувши се у страну да не гледа онај стравичан приказ, који је и њима припремљен. Везир се потом окренуо и са својом свитом вратио у град, а сејмени повадивши своје ханцаре зашли су редом, и 48 лица исекли, и на коље мртве набили.

Дан је био ведар. Сунце је нагињало западу и својим руменим зрацима обасјавало Стамбол-капију, а јагодинско робље баш тада наступаше испред ове ужасне касапнице на којој се пушила топла крв игумана Паисија и осталих трнавских мученика. Отац Генадије, који беше у овој штафети и који беше посустао од путовања, гледаше преко дрвеног моста на улаз Стамбол-капије. Одједанпут се трже и заста запрепашћено кад препозна на коцу свога у Христу брата и старешину игумана Паисија. Застали су и спроводници са целом „штафетом“, указујући робљу на исту судбу која их чека. Отац Генадије и остало робље у синцирима стајало је оборених глава пред овим ужасним приказом квасећи земљу врелим сузама.

Тога дана Синђелија је као и обично пошла да обиђе синове у кули Небојши. Пред Стамбол-капијом је нагло стала препознавши свога сина Паисија. Ударајући се у прса заридала је горко, а потом потрчала ка Небојши да види да ли је тамо њен други син – Димитрије.

Када се Ибшир одморио од дугог пута, затражи од везира да му да Теофила Поповића, онога дакле који је писао писма и позивао на устанак, да се наслади његовим мукама. Везир се радо одазвао своме верном ђехаји. Непосредно поред Паисија јаукао је Теофило, Ибшир се гласно церекао са истог места одакле је и везир посматрао погубљење Паисијево.

Овакви и слични прикази су се понављали скоро свакодневно и надаље више од месец дана. Београд беше бедна и тужна варош после пропасти Србије. Он је био тада људска касапница, гнездо ужаса и страха. Губилиште није било стално одређено, оно је било свуд, у граду и изван вароши, па и на ћошковима чаршије. Са зидова градских и караула

варошких штрчале су мотке и коцеви с одсеченим главама око којих се гавранови скупљају; одмах изван вароши, нарочито поред главног пута од Стамбол-капије ка Теразијама, и од Батал-џамије ка Ташмајдану непокопане и унакажене лешине око којих се пси отимају, или још живи мученици на кољу, који се по два-три дана боре с душом и разговарају са сродницима. „На врачару од Ташмајдана до Стамбол-капије, прича један очевидац, с обе стране пута стоји парада од људи, на коље набијени ... имаде ји 60 или 70, кромје што су набијени у Јагодини и Ћуприји; међу овима ... имаде попова и калуђера и многе су пси одоздо изели, докле су могли дохватити ...“. По неко је имао толико снаге да грдњом или преклињањем учини да му ко при помрчини пиштољем муке прекине. Скопљак-паша је свако јутро узјавио свога коња и изашавши на Стамбол-капију шетао око града по бедемима и Калемегдану. Вршио је смотру над људима који су на кољу умирали, мучећи се по два три дана и са задовољством је посматрао неисказане муке мученика̄.

Турци су необично волели када су из тамнице водили робље на губилиште да се увек у свакој партији нађе по који свештеник. Њих су зато они и приштеђивали да их увек буде. На Светога Саву (1815) набијено је на колац 20 свештеника, међу којима и поп Симо Сјеничанин, поп Радован Вујовић парох трнавски, поп Мијаило из Љутовнице и други.

За попа Радована се прича кад су га повели са осталима на колац Турци су га терали да иде брже говорећи:

„Ајде брже, пексијане“!

„Нисам пексијан но поп“, одговори Радован.

„А шта му је то ријеч поп? Ваљда исто што дервиш или оца“? упита један Турчин.

„Изговарај за мном прва слова ових речи: П(астир) О(ваца) П(равославних)“.

Турчин је изговорио: ПОП.

Турци, пре него што би узели живот Србима, покушавали су да им узму најпре душу. Они су, научени од оца сваке лажи – ђавола, обично нудили све које су водили на губилиште да приме њихову погану веру, опраштајући им притом све кривице и поклањајући им живот. Мало је било оних који су се хтели тиме користити да би избегли љуте муке. Радије су одлазили и на колац, говорећи: „Боље са коца лајати, него са Турцима клањати“. Па ипак било је и таквих, који су пристајали да изневере своју веру.

Када отац Генадије, прошавши поред живог на коцу набијеног игумана Паисија, стиже у тамницу, њега озари срећа, и на себе заборави када у

тамници београдскога града затече жива свога јединца Стојана, кога су са игуманом Паисијем и ђаконом Авакумом дотерали из Трнавe у Београд. Стојан је био заједно са ђаконом Авакумом. Али се оцу Генадију срце брзо поче парати, јер га заокупи страх од предстојећих мука, удружен са мислима у којима је гледао сина Стојана како се увија заједно са њим на коцу. Зато се реши да прихвати понуду Турака и да се потурчи. Своју одлуку саопшти сину Стојану. Рече му да он ово чини у великој невољи, а највише ради њега јединца, обећавајући му да ће се једнога дана чим се прилика укаже, поново вратити у своју свету веру православну. Тај разговор међу њима текао је отприлике овако:

Стојан: Бабо, Лепоју церов колац спремају.

Генадије: Свима је нама суђено, синко, да га носимо, неко пре а неко касније. Спаса нам Нема ни с које стране. Можда ће честито дјете прећи у пашчећу вјеру да колац не омасти.

Стојан: Неће, богами, бабо, добро ја њега познајем. Тврда је вера његова. Тај се смрти не боји. Зна он како треба волети Бога и ову свету земљу.

Генадије: Знам, дјете, али добро утуви што ти кажем: Муке су то превелике, треба истрајати. Ја од живота ништа немам. Свеједно ми је кад ћу колац понети, али тебе ми је жао, твоје младости и лепоте. Послушај ти твог баба, не треба забраздити. Турско је време одзвонило, треба нашој земљи мишица.

Стојан: Знам, бабо, али шта ће рећи ...

Генадије: Нема ту али. Приммићемо погану вјеру за кратко време, док прође овај покољ, па ћемо после, у име Бога, опет бити што смо и били.

Стојан: Ама, бабо, како ћемо мимо осталу нашу браћу?

Генадије: Ласно ћемо, синко. Нека Турци чине своје, а ми ћемо по нашем. Вјеру ћемо у срцу носити. И Лепоје ће пристати да се потурчи.

Стојан: Нека буде како ти велиш!

Тако дакле, наваљивањима и убеђивањима отац Генадије приволе на ово сина Стојана. Одлучи саопшти и ђакону Авакуму предлажући му турчење. Ђакон Авакум за овај предлог не хте ни да чује. Одвраћаше их од њихове намере, указујући игуману на двоструко достојанство – свештенмонашки анђелски образ и српски национални понос. Отац Генадије остаде при своме и саопшти Турцима своју и свога сина жељу, да хоће да се потурче. Уважише им Турци молбу и обојицу изведоше из тамнице, давши их Ибширу, који их

на свечан начин потурчи. Од оца Генадија поста Мула-Салија, а од Стојана – Реџеп.^{*29}

Турци занудише и Димитрија, Паисијевог брата, да се потурчи, опраштајући му сву кривицу. Он то одби. Једнога дана изведоше и њега из тамнице, изван градских зидова, одсекоше му главу па је натакоше на колац.

Од свих затвореника које су Турци похватили у Хаџи-Продановој буни, највише их је занимао млади и неустрашиви ѓакон Авакум. Ѓакон Авакум лепотом својом беше сличан крину који се тек расцветава и Турци задивљени његовом лепотом и младошћу, хтели су пошто пото да га потурче еда би остао у животу. Беше дошао ред и на њега. Требало је сада и он да испије горку и тешку чашу коју је пре њега испио његов велики учитељ игуман Паисије. Турци су покушавали да га приволе на турчење, али ни молбе ни претње нису га могле на то приволети. На сва наваљивања и обећања Турака да се потурчи, презревши све ово – земаљска блага која му нуђаху, одговарао је молитвом Христу, Који га је невидљиво крепио и као правом војнику давао снагу.

Авакума нису само Турци убеђивали да се потурчи. Некадашњи његов игуман и духовник Генадије, а сада Мула-Салија и Реџеп, обилазили су га у тамници, али са њима није хтео ни једне проговорити. Говорио му је Мула-Салија: „Синко, Бог нека ти буде у помоћ. Потурчи се, не треба лудо мријети. Ето, Стојан и ја ...“. - Не, оче, ја сам Христов војник. Смрт је олакшање за све нас. Радујмо се смрти.

Када све понуде о потурчењу осташе безуспешне, куцну и ѓакону Авакуму његов час. Једнога дана, када се сунце рађало и златним зрацима обасипало врх Авале и поробљену Шумадију, отворише се тешка тамничка врата и Турци изведоше ѓаконa Авакума из Небојше, давши му да понесе колац на који ће кроз који час бити набијен. Ова тужна поворка, коју праћаху и у којој уживаху Турци, упути се на Калемегдан. За ѓаконом Авакумом ишла је његова болом утучена мајка Божана, плачући и изговарајући полугласно молбе да се потурчи. Две три сузе скотрљаше се низ анђеоско лице овог младог војника Христовог и дивног српског младића, не ради бојазни од смрти, већ то беху сузе сажаљења, које су истовремено биле и одговор ојађеној мајци, коју са њима опомињаше да се окане

^{29*} Када је наступио Часни пост (1815), Мула-Салија је једнако помишљао како да побегне од Ибшира. Најзад је то успео и са сином Реџепом дођу у Сремске Карловце и пријаве се митрополиту Стратимировићу. Митрополит, пошто су му испричали све шта је и како је било, прекрсти их и од Мула-Салије поново поста отац Генадије, а од Реџепа – Стојан. Оца Генадија митрополит помаза св. миром и даде му право да може вршити све свештене обреде осим свете Литургије и посла га у Градишку да тамо попује. Отац Генадије је у Градишки поповао непуне три године и 1818. године умре, а за њим одмах умре и његов син јединац Стојан.

узалудног преклињања. Ђакон је носио колац храбро и весело и целим путем од Небојше до места губилишта из гласа певао:

„Нема вјере боље од хришћанске!
Срб је Христов, радује се смрти;
Страшни Божји суд и Турке чека,
Па ви чин'те што је вама драго!
Скоро ћете и ви долијати.
Бог је сведок и његова правда“.

Пред Калемегданом, његова болом скрхана мајка гласно закука за својим јединцем, који мирно, као и Христос на своме голготском путу са Крстом на леђима, носаше заострен колац. Мајка не могла одолети своме материнском болу, и у родитељском грчу са очима пуним суза приступи му и последњу молбу изрече, да се потурчи и спасе свој млађани живот. „Бог ће ти синко, опростити, јер то чиниш у невољи“, говораше му она. И на ову, пуну бола и ужаса, мајчину молбу ђакон Авакум кроз Богом надахнуту песму одговори:

„Мајко моја на млеку ти хвала!
Ал' не хвала на науци таквој!
Брзо ћеш се обрадоват' сину!
Док пред Божје изидемо лице;
Смрт избавља од свакијех беда;
Цвет пролетњи тек за зимом иде,
Благо томе ко раније умре,
Омање је и муке и греха,
Па што коме Бог и вера дадне,
А још има браће на свијету“.

Дошавши на место погубљена, Турци поново почну саветовати ђакона Авакума да се потурчи, те да тако млад не умре пре времена.

„А збиља, умиру ли и Турци кадгод“? упита младић смешећи се.

„Е, па умиру дабогме“! – „Онда је свеједно а пре а после. Што пре умрем омање ми је греха“, одговори он одлучно.

И најзад, у последњем моменту када му се већ и сејмен пашин приближи да обави овај трагичан и страшан чин, у коме Турци уживаху, приближи му се гласник везиров и рече поруку господара свог који све ово са уживањем посматраше:

„Авакуме, српски сине, ти Паисијев ђаче верни,
Још тренутак имаш само – одреци се свога Христа?
Не хтеднеш ли – ти знаш добро Паисијеву судбу црну!

И тебе ће овог часа, покосити судба иста“.
 – „Смрт избавља од свих беда;
 Благо оном ко пре умре,
 Омање је мука прошло, Богу ће се пре узнети.
 Од хришћанске вере лепе нема нигде вере лепше,
 Чин'те Турци што вам драго, и тако се мора мрети“!
 Бурни жагор „дивно дете“ кадуне се чудом чуде!
 „Зар на колац ту лепоту? Не чинимо, Турци криво“!
 И душеван Турчин један, – да уштеди дечку муке,
 Прободе му јатаганом мученичко срце живо“.

И изврши се овај последњи чин драме мученика Христовог у којој Турци не остварише своју жељу, јер млади Ћакон Авакум испи чашу смрти са радосном надом на нетрулежно живљење у васкрслем Христу Богу.

Мајка је дуго нарицала код коца, који је са њеним сином јединцем био усправљен међу друго коље, на коме издисаху раније набијени мученици. Миловала је и љубила руке и ноге његове, док се није стропоштала под колац, заривши главу у млаку крв свога јединца, која се беше разлила по земљи. Негде у току ноћи оствестила се, прекрстила и изгубила у мраку.

Колац на који је тога дана набијен млади мученик Ћакон Авакум, усправљен је баш на истом месту где је равно десет година раније погубљен боговађски архимандрит Хаци-Рувим. Ту је 60-годишњи архимандрит, 29. јануара 1804. године старачким дрхтавим гласом сам себи читао молитву „На исход душе“, и по свршетку исте изговорио последње речи: „Готов сам, чин'те Турци своје“!

Дакле након десет година, на истом месту, Ћакон Авакум је поновио скоро исте речи: „Чин'те Турци што је вама драго“, те је тако Калемегдан уистини постао место добрих мегдана, на коме су ови преподобномученици показали своје неустрашиво јунаштво, извојевали неувењиву победу и задобили венац славе од Господа свога и Подвигоположника, да се вечно радују у царству Његовом, молећи се за све оне који верно поштују свети спомен њихов. **А**мин.

